

Handläggare
Nicole Nyholm
Telefon: 08-50805905

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2024-06-13

Remiss - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Yttrande avseende utredning om
ungdomskriminalitetsnämnder

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd föreslår anta yttrandet som svar på Remiss – En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga.

Sammanfattning

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har ombetts att yttra sig till kommunstyrelsen angående inrättandet av Myndigheten mot ungdomskriminalitet, MUK. Inrättandet av MUK syftar till att förebygga brottslighet och säkerställa tydliga, konsekventa och långsiktiga brottsförebyggande åtgärder för unga, baserat på den danska modellen med ungdomskriminalitetsnämnder.

Förvaltningen delar bedömningen att det finns ett behov av visst statligt ansvar och en mer enhetlig process för arbetet med målgruppen. Det bedöms även vara positivt med stärkt samverkan mellan olika aktörer. Förvaltningen ser dock flera risker med förslaget. Det gäller bland annat den inverkan den nya myndigheten och dess ungdomskriminalitetsnämnder kan antas ha på det kommunala självstyret och hur det kan påverka socialnämndens uppdrag. Förvaltningen befarar att kvaliteten och rättssäkerheten i bedömningar kan försämrars med de tidsramar som socialnämnderna förväntas följa för att inkomma med yttranden till myndigheten.

Bakgrund

Enligt regeringen är ett huvudsakligt skäl till att införa en ordning lik den i Danmark de senaste årens allvarliga utveckling av grov våldsbrottslighet i Sverige. Allt fler och allt yngre barn involveras i den grova brottsligheten och kriminella nätverk utnyttjar medvetet barn och unga. Utvecklingen av ungdomsbrottsligheten i Sverige liknar situationen i Danmark. Trots att den generella

ungdomskriminaliteten minskar, begår en grupp ungdomar allt grövre brott, ofta kopplade till kriminella nätverk. Polismyndigheten har bedömt att cirka 1 000 barn och unga ansluter sig till lokala kriminella miljöer varje år. Den danska modellen med en ungdomskriminalitetsnämnd ses som ett sätt att stärka det brottsförebyggande arbetet och de förslag som anförs är till stor del baserade på erfarenheter från Danmark och har anpassats till svenska förhållanden och regelverk.

Ärendet

Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur ett arbete med ungdomskriminalitetsnämnder, liknande de som finns i Danmark, kan fungera. I utredningens föreslås en statlig ordning för beslut och uppföljning av individuella brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, vilket regleras i en ny lag (lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga). Målgruppen ska vara barn och unga under 18 år, med hemvist i Sverige, som riskerar att involveras i brottslighet av allvarligt slag. Enligt förslaget finns ingen nedre åldersgräns. Även om det inte finns misstankar om konkreta brott kan det, enligt utredningen, utifrån en samlad bedömning vara uppenbart att barn och unga riskerar dras in i kriminalitet och ska därmed tillhöra målgruppen.

Enligt förslaget ska en ny statlig myndighet inrättas, myndigheten mot ungdomskriminalitet, MUK. Myndighetens uppdrag ska vara att besluta om brottsförebyggande åtgärder för barn, unga och deras vårdnadshavare. Ärenden hos MUK ska hanteras skyndsamt. Beslutsorganet består av tre ledamöter, en domare som är ordförande och en representant från polismyndigheten och en representant från kommunen. MUK ska enligt förslaget avgöra ärenden efter ett personligt möte, vilket ska utformas så barnet ska tillgodogöra sig syftet och innehållet. Om MUK bedömer att det finns risk att barnet kommer begå brott av allvarligt slag kommer beslut fattas om en handlingsplan med brottsförebyggande åtgärder. Åtgärder kan beslutas även utan samtycke från barnet och dess vårdnadshavare. En handlingsplan ska vara tidsbegränsad och gälla i högst två år. Om det finns behov av det ska MUK kunna anmoda socialnämnden att ta ställning till att ansöka om vård enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Det är polismyndigheten som ska ansvara för att hänvisa ärenden till MUK. Innan polismyndigheten fattar beslut om hänvisning ska uppgifter om barnet inhämtas från kommunen.

Förslaget innebär flera nya åtaganden för kommunerna. Inför ett beslut i MUK förväntas socialnämnden inkomma med ett yttrande inom tre veckor. Yttrandet ska innehålla en bedömning av risken för att barnet kommer begå allvarliga brott samt förslag på lämpliga brottsförebyggande åtgärder. Socialnämnden ska även utse en särskild handläggare som kan följa barnet under hela processen. Dessutom ansvarar socialnämnden för att verkställa de insatser som MUK beslutar om.

I utredningens förslag betonas vikten av nogsam uppföljning och kontroll av att åtgärderna i handlingsplanen som MUK beslutat om verkställs och genomförs. En särskild ungdomshandläggare vid den myndighet som ansvarar för uppföljningen ska utses. I förslaget redovisas två alternativa huvudmän, kriminalvården eller MUK.

Slutligen konstateras att genomförande av förslagen skulle innebära en omfattande process som behöver förberedas noggrant. Vikten av att reformen följs upp och utvärderas betonas också.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Individ och familj.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Remissen framhåller flera skäl för ett ökat statligt ansvarstagande för att förebygga brottslighet bland barn och unga. Förvaltningen instämmer i behovet av ett gemensamt ansvar, tydligare prioritering av målgruppen och en enhetlig styrning för att vända utvecklingen av kriminalitet bland barn och unga. Dock är förvaltningen skeptisk till att det ska ske genom inskränkning av det kommunala självstyret. Genom förslaget ges kommunerna, genom ungdomskriminalitetsnämnden, rollen som utförare av beslut som inte nödvändigtvis överensstämmer med den bedömning som socialnämnden lämnat i sitt yttrande till MUK. Förvaltningen anser det dessutom vara ineffektivt att både MUK och socialnämnden ansvarar för uppföljning och kontroll av att åtgärder efterlevs. Denna dubbla ansvarsfördelning kan leda till dubbla administrativa bördor och därmed ökade kostnader. Denna ordning kan också leda till att kommunerna hamnar i en svår situation där de åläggs att verkställa åtgärder som de inte fullt ut stödjer eller anser vara lämpliga för den enskilde individen. Att barn och unga dessutom ska ha regelbunden kontakt med flera aktörer riskerar att motverka den unges möjlighet att etablera förtroendefulla relationer med medarbetare från

socialnämnden, vilket är av betydelse för ett framgångsrikt stöd och förebyggande arbete.

Förvaltningen befarar att kvaliteten i socialnämndens bedömningar kommer att påverkas negativt om nämnden som nu föreslås ska inkomma med ett yttrande till MUK inom tre veckor. Utredning och bedömning av behov, risker och skydd tar vanligtvis längre tid att utreda och bedöma, särskilt i komplexa ärenden med många riskfaktorer. För att socialnämnden ska kunna lämna ett yttrande inom den angivna tidsramen kommer det krävas prioriteringar inom nämndens verksamhet och det riskerar att bli resurskrävande och medföra undanträngningseffekter.

Om förslaget genomförs riskerar tilliten till socialtjänsten minska, vilket skulle påverka dess möjligheter att nå ut med förebyggande stöd till barn och unga och deras familjer. Om socialnämnden uppfattas som närmare knuten till brottsbekämpande aktörer kan detta avskräcka barn och unga samt deras vårdnadshavare från att söka och ta emot socialnämndens hjälp. Socialnämndens huvudsakliga uppdrag är idag stödjande och utgår från individuella behov och förslaget underminerar detta uppdrag. Detta är särskilt oroande i en tid med desinformation och kommer sannolikt påverka förtroendet för socialnämndens verksamhet. Förvaltningen anser därför att arbete med att stärka tilliten till stadsdelsnämndens verksamhet måste ges hög prioritet om förslaget genomförs.

Förvaltningen vill också framföra att det självklart finns fördelar med förslaget som skulle ge större statlig styrning. Det skulle kunna medföra en mer enhetlig styrning och likställdhet över landet. En förstärkt samverkan mellan olika aktörer som arbetar med barn och unga bedöms också vara positivt. I och med att beslut skulle fattas av MUK skulle förslaget även kunna medföra en något minskad risk för att såväl folkvalda politiker som medarbetare i kommunen utsätts för otillbörlig påverkan. Risker elimineras dock inte helt då det fortsatt är socialnämnden som inkommer med underlag till beslut samt utför beslutade insatser.

Förvaltningen önskar betona att även om det finns fördelar med ett tydligare statligt ansvar behöver socialtjänstens resurser och förutsättningar för förebyggande arbete stärkas. Det är av yttersta vikt att skapa gynnsamma förhållanden inför socialtjänstens omställning till den nya socialtjänstlagen, där en ökad tonvikt läggs på frivilliga insatser och en ökad tillgänglighet och utbud av förebyggande stöd.

Om förslaget trots de risker som föreligger ändå skulle verkställas är det mycket angeläget att verksamheten utvärderas. Det föreslås att Brå eller annan lämplig myndighet ska få i uppdrag att utvärdera reformen när det gäller dess effekter på kriminalitet bland barn och unga samt barns rättigheter och delaktighet. Förvaltningen välkomnar detta förslag och anser det vara av stor betydelse att reformen nogsamt följs upp och att särskilt fokus läggs vid ett barnrättsligt perspektiv.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Sofia Björkvall
Avdelningschef
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss - Betänkandet - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)
2. Följebrev Betänkandet - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30), KS

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2024-06-05
Sofia Björkvall, Avdelningschef	2024-06-05